

27.

Wartość spotkania z człowiekiem innej kultury i rasy

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

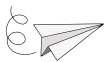
Umiejętność kontaktowania się z ludźmi

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność nawiązania głębokiej relacji z człowiekiem innej kultury i rasy¹

¹ „Zrozumienie człowieka jest bardziej wyczerpujące, gdy widzi się go w kontekście kultury, poprzez język, historię i postawy przyjmowane wobec podstawowych faktów egzystencjalnych, takich jak narodziny, miłość, praca, śmierć. Osią każdej kultury jest postawa człowieka wobec największej tajemnicy: tajemnicy Boga. Kultury poszczególnych narodów są w istocie rzeczy

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Status człowieka innej kultury i rasy dawniej i dziś.
- Konfrontacja ze światem różnych kultur pomaga docenić piękno i znaczenie własnego dziedzictwa.
- Budowanie bliskiej relacji z człowiekiem innej kultury i rasy.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Różnice kulturowe czy narodowościowe, które dzielą ludzi, mogą zostać przełamane przez postawę tolerancji i akceptacji.
- Poznanie nowych tradycji i nurtów w kulturze wystawia na próbę wierność własnym zasadom postępowania.
- Postawa tolerancji wobec odmiennych zwyczajów, zachowań czy sposobów myślenia nie oznacza ich bezkrytycznej akceptacji i naiwnego zachwyty.

Zasady

- Uczę się wychodzić naprzeciw potrzebom obcokrajowca, z którym przebywam.
- Respektując odmienną kulturę, szanuję także własne przekonania, normy i zasady.
- Nie przechodzę obojętnie obok człowieka, który oczekuje mojej pomocy i zrozumienia.
- Pozyskuję z innych kultur to, co w nich najbardziej wartościowe.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Upředzenia historyczne lub osobiste nie mogą zdominować życzliwego odniesienia do człowieka.
- Wszystkim ludziom przysługuje jednakowa godność.

różnymi odpowiedziami na pytanie o sens osobistej egzystencji: gdy to pytanie zostanie uchylone, kultura i życie moralne narodów ulegają rozkładowi”. CA 24.

- Spotkanie z człowiekiem zamieszkującym inne kontynenty może być ciekawym doświadczeniem poznawczym, poszerzającym horyzonty: myślenie, wiedzę i kulturę osobistą.
- Znajomość własnej kultury pozwala na dzielenie się jej wartościami z ludźmi o innych tradycjach kulturowych².

Zasady

- Staram się nie oceniać drugiego człowieka wyłącznie na podstawie jego wyglądu zewnętrznego czy odmiennego sposobu zachowania.
- Uczę dziecko gościnności w podejmowaniu obcokrajowców.
- Nie stwarzam podziałów wobec ludzi o innych tradycjach kulturowych³.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Tylko dialog budowany w oparciu o zasadę równości obu stron, co do ich godności i wartości, może być autentyczną i ubogacającą wymianą dóbr.
- Nauczyciel powinien poszerzać swoją wiedzę o innych kulturach świata, czerpiąc z dobrych źródeł i fachowych opracowań.
- Zbliżenie międzykulturowe dokonuje się poprzez nastawienie na dobro wspólne.

Zasady

- Staram się przekazywać wiadomości o kulturach funkcjonujących w świecie, w sposób możliwie szeroki, unikając uproszczonych schematów i krzywdzącej tendencyjności.
- W mojej klasie nie wyróżniam ani nie poniżam ucznia innej rasy i kultury.
- Pomagam uczniom innej narodowości zintegrować się z pozostałymi uczniami.

² „Im większe jest czyjeś «dobro» kulturalne, tym bardziej musi być ono użyte – świadomie, czynnie, odpowiedzialnie i po chrześcijańsku – jako wartość «dla drugich»”. Jan Paweł II, *Dobro kulturalne każdego człowieka jest wartością dla innych*, w: tegoż, *Wiara i kultura*, dz. cyt., s. 135.

³ „Ponieważ wszyscy ludzie, obdarzeni rozumną duszą i stworzeni na obraz Boga, mają tę samą naturę i to samo pochodzenie, i odkupieni przez Chrystusa korzystają z tego samego powołania i przeznaczenia Bożego, powinna być uznawana podstawowa równość wszystkich”. KDK 29.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Organizujemy w szkole lub w klasie uroczystości, lekcje poświęcone innym kulturom czy obyczajom życia codziennego. Prowadzimy z uczniami otwarty dialog na temat odmienności kulturowej. Takie dyskusje mogą być okazją do wymiany doświadczeń i poznawania rodzimych zwyczajów uczniów z innych krajów.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Przyjaźń z człowiekiem innej kultury wyzwala z wyłącznego ukierunkowania na własne potrzeby, dążenia i problemy. Młodzi ludzie w spotkaniu z rówieśnikami z odległych państw rozwijają: umiejętność kontaktowania się z ludźmi, kulturę bycia, wrażliwość na potrzeby innych. Poznanie obcokrajowca przez pryzmat jego życia, historii jego kraju i trudności, z jakimi mogła się zmagać jego rodzina, może być okazją do refleksji nad sobą, rewizji stanu posiadania i wdzięczności za własną kulturę, język, tradycję, naród i państwo.

1.10. ZAGROŻENIA

Kontakt międzykulturowy utrudniają uogólnienia, które rodzą się na skutek jednostkowego doświadczenia. Niejednokrotnie są przenoszone, niestety, na całą społeczność, państwo czy rasę. Przeświadczenie o wyższości własnej kultury, rasy czy cywilizacji może skutecznie osłabić porozumienie z obco-krajowcem. Deprecjonowanie własnej rasy, narodu lub nieznaną własnej kultury stają się przyczyną poczucia niższości wobec odmiennych kultur.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Miarą postaw ludzi jest stosunek do człowieka innej kultury bądź rasy. Powinniśmy okazywać im szacunek i pomóc w potrzebie. Konfrontacja z innymi kulturami pomaga docenić własne dziedzictwo. Wystarczy chociaż przez chwilę wyobrazić sobie, że jest się na innym kontynencie, np. w przeludnionej Azji czy w głodującej Afryce. Dopiero wówczas docenia się swoje „zaplecze” kulturowe i bytowe.

Miłość do bliźniego przejawia się także w dbaniu o jego dobro w sposób uprzedzający. Tam gdzie jest to możliwe, należy pomagać, aby polepszyć warunki życia wspólnot czy narodów, aby nie musiały emigrować.

Współcześnie obserwujemy na świecie duże ruchy migracyjne. Media podają szokujące informacje o agresji i alienacji pewnych grup przybyszów. Trzeba jednak ufać, że dialog różnych ras i kultur jest możliwy.

To, w jaki sposób dzieci będą traktować przybyszów, wyniosą m.in. z własnego domu. Rodzice nie powinni oceniać nikogo wyłącznie na podstawie jego pochodzenia. Uprzedzenia historyczne lub osobiste nie mogą wpływać na traktowanie drugiego człowieka, a wymiana międzykulturowa może przynieść korzyści obu stronom.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Mam prawo! Czyli niemal wszystko, co powinniście wiedzieć o prawach dziecka, a nie macie kogo zapytać! to książka o prawach dziecka. Jest napisana prostym językiem, bo jest skierowana do dzieci. Grzegorz Kasdepke wpadł na pomysł,

żeby prawa zawarte w *Konwencji o Prawach Dziecka* przedstawić w kilkunastu opowiadaniach. Ich bohaterami są członkowie szkolnego kółka teatralnego. Mali aktorzy wymieniają się poglądami i doświadczeniami, często się kłócą. Najważniejsze jest to, że sami dochodzą do wniosku, że tolerancja i zasada równości są sprawiedliwe i logiczne.

– Masz ochotę? – uśmiechnął się życzliwie Barył, podtykając Khoułud pod nos kabanosa.

Khoułud pokręciła głową.

– Dobry – zachęcał Barył. – Drobiowy.

– Nie mogę – wyjaśniła Khoułud. – Teraz jest post. Możemy jeść dopiero po zachodzie słońca.

– My to znaczy kto? – chciał wiedzieć Barył.

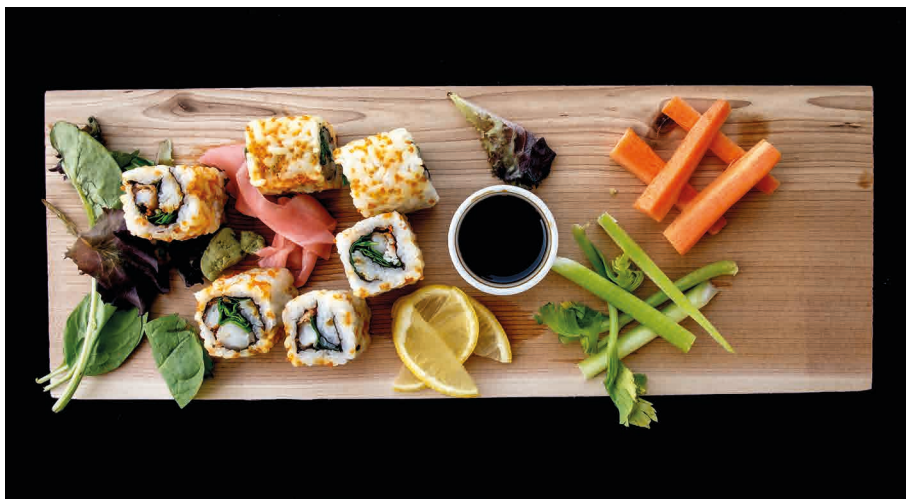
– My to znaczy muzułmanie – wyjaśniła Khoułud.

– To głupie – powiedział Barył.

– Nie głupsze niż jedzenie jajek na Wielkanoc! – krzyknął Tarek, stając w obronie siostry.

G. Kasdepke, *Mam prawo! Czyli niemal wszystko...*, dz. cyt., s. 40.

Przez ostatnie lata znacznie przybyło obcokrajowców w polskich szkołach. Uczniowie, często po raz pierwszy w życiu, spotykają się z odmiennością kulturową. Wymieniają się doświadczeniami i rodzimymi zwyczajami. Poznają znaczenie słów: tolerancja, godność, obywatelstwo.

Przytoczony fragment dotyczy odmienności religijnej. Baryl poczęstował Khoulud kabanosem. Był bardzo zdziwiony, że dziewczyna odmówiła. Okazało się, że ona i jej brat Tarek są muzułmanami, czyli wyznawcami islamu. Muzułmanów obowiązuje zakaz jedzenia mięsa wieprzowego oraz zachowanie postu w ciągu jednego miesiąca w roku.

Polskim uczniom takie reguły wydały się głupie. Muzułmanin nie pozostał dłużny i stwierdził, że jedzenie jajek na Wielkanoc też jest głupie. Z dalszej historii dowiadujemy się, że sprzeczka zakończyła się bójką.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

W imię promocji kulturalnej każdego mężczyzny i każdej kobiety, głoszonej przez instancje międzynarodowe jako cel, należy uzmysłwić współczesnym ludziom, że Ewangelia Chrystusa jest dla każdego człowieka źródłem postępu i rozwoju. Nie zadajemy gwałtu żadnej kulturze, proponując każdej dobrowolne przyjęcie zbawczego i wyzwalającego orędzia.

Jan Paweł II, Spotkanie z nowożytnymi kulturami i inkulturacja. Przemówienie do Papieskiej Rady ds. Kultury, Rzym, 17.01.1987, w: tegoż, *Wiera i kultura...*, dz. cyt., s. 398.

Dialog to wyzwanie polegające w istocie na przekształcaniu relacji między ludźmi, między narodami i ludami w życiu religijnym, politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturalnym. Jest to wyzwanie miłości Chrystusa do ludzi, którą uczeń musi odtworzyć we własnym życiu: „Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13,35).

EiA 79.

Piotr jeszcze po Zesłaniu Ducha Świętego wykazał słabość wobec Żydów, zapierając się wolności chrześcijańskiej, co mu wytknął Paweł (Ga 2,11). Zawsze był jednocześnie opoką i człowiekiem słabym. I czy nie było tak w całej historii Kościoła? Papież, następca Piotra, był niekiedy w jednej osobie „opoką” i kamieniem „zgorszenia”. W rzeczy samej trudna

Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych..., dz. cyt., s. 66.

Mt 5,43-48;
por. Pwt 1,16-18.

to sprawa dla wierzącego: Trzeba pogodzić się z tym paradoksem Bożego działania. Bóg ciągle zawstydzają pychę człowieka. Od opoki do szatana – te skrajne przeciwieństwa niepokojąco splatają się ze sobą.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Słyszeliście, że powiedziano: Będziesz miłował swego bliźniego, a nieprzyjaciela swego będziesz nienawidził. A Ja wam powiadam: Miłujcie waszych nieprzyjaciół i módlcie się za tych, którzy was prześladują; tak będziecie synami Ojca waszego, który jest w niebie; ponieważ On sprawia, że słońce Jego wschodzi nad złymi i nad dobrymi, i On zsyła deszcz na sprawiedliwych i niesprawiedliwych. Jeśli bowiem miłujecie tych, którzy was miłują, cóż za nagrodę mieć będziecie? Czyż i celnicy tego nie czynią? I jeśli pozdrawiacie tylko swych braci, cóż szczególnego czynicie? Czyż i poganie tego nie czynią? Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Wszyscy ludzie, stworzeni na obraz Jedyne Boga, obdarzeni taką samą rozumną duszą, mają tę samą naturę i to samo pochodzenie. Wszyscy, odkupieni przez ofiarę Chrystusa, są wezwani do uczestniczenia w tym samym Boskim szczęściu; wszyscy więc cieszą się równą godnością.

KKK 1934;
por. 847-848.

IV. LITERATURA

Braun J., *Nowy świat kultury*, wyd. Stowarzyszenie Kulturalne Fronda, Warszawa 2003.

Edensor T., *Tożsamość narodowa, kultura popularna i życie codzienne*, tłum. A. Sadza, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2004.

Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy, wybrał i oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008.

- Evdokimov P., *Prawosławie*, tłum. J. Klinger, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2003.
- Ferrera M., *Ludy świata*, tłum. R. Gołędowski, wyd. Warbud, Warszawa 2004.
- Himmelfarb G., *Jeden naród, dwie kultury*, tłum. P. Bogucki, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007.
- Jan Paweł II, *Adhortacja Ecclesia in Africa*, w: tegoż, w: *Adhortacje apostołskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 701-817.
- Jan Paweł II, *Encyklika Centesimus annus*, w: tegoż, *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 2, red. S. Małysiak, Wydawnictwo Świętego Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 2005, s. 461-530.
- Jan Paweł II, *Wiara i kultura. Dokumenty, przemówienia, homilie*, red. M. Radwan, T. Gorzkula, K. Cywińska, wyd. Fundacja Jana Pawła II, Rzym–Lublin 1988.
- Kasdepke G., *Mam prawo! Czyli niemal wszystko, co powinniście wiedzieć o prawach dziecka, a nie macie kogo zapytać*, Wydawnictwo G+J RBA, Warszawa 2012.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Kopyt E., *Cywilizacja Zachodu a problem postrzegania odmienności kulturowych w islamie i hinduizmie*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2003.
- Korczak J., *Król Maciuś Pierwszy*, wyd. Greg, Kraków 2018.
- Obrazy kultur*, red. I. Pełczyński, Wydawnictwo „Biblioteka Telgte”, Poznań 2007.
- Palczyński T., *Wzory wielokulturowości we współczesnym świecie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2006.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Tradycje różnorodności kulturowej i religijnej w Europie Środkowo-Wschodniej*, red. J. Kłoczowski, S. Łukasiewicz, wyd. Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin 2003.

FILM EDUKACYJNY

Wartość spotkania z człowiekiem innej kultury i rasy

<https://youtu.be/EjUMACq03DI>

